لیکنه : امیرگران

۲٤ فبروری ۲۰۲۱

ایـــــکوشـــي یا ۲۱ د فبروري د مـــورنـــۍ ژبــي نړیواله ورځ :

د فبروري ۲۱ تمه چي د " فبروري ایکوشي " په نوم هم یادیږي د ملګرو ملتو د علمي او فرهنګي سازمان - یونیسکو Unesco لخوا د مورنۍ ژبي د نړیوالي ورځي په نوم پیژندل شوي او هرکال د ملګرو ملتو د غړو هیوادو ا و د دغه سازمان د مؤســـسو لخوا لمانځـل کیږي ،

ایـــکوشي Ekushey , ékuśa په بنــګله یا د بنګله دیش د خلکو په ژبه کي د یوویشت ۲۱ مانا ورکوي او فبروري ایکوشي د فبروري یوویشتمي په مانا ده ، پوښــــتـنه داده چي ولي ایکوشي او ولي بـنــګله دیش ؟

تــاریخي شالید ته په کـــتو د هند نیمه وچه یا برصغیر د مذهبي ایدیولوژۍ له مخي د هند او پاکستان په هیوادونو وویشله شوه چي موجوده بنګله دیش ئي هم د " شرقي پاکستان " په نوم یوه برخه جوړیده ، د یادولو وړ ده ، له انګریزي امپریل ښکیلاک څخه د مذهبي ایدیولوژۍ په اساس د سیمي له ویــش یا پارتیشن سره د هند د نیشنل کانګریس ګوند د هغه وخت مشر (۱۹۳۹- ۱۹٤۶) مولانا ابوالکلام ازاد چي په خټه افغان وو او د خدائي خدمتګارو د غورځنګ رهبر خان عبدالغفارخان چي په باچاخان مشهور وو او ګڼ شمیر نورو مسلمانانو او د ازادي بخښونـکو مبارزو مځکښانو کلک او د استدلال په توضیح کولو مخالفت کاوه ، د محمدعلي جناح په مشرۍ د مسلم لیګ ګوند د برتانوي ښکیلاک سره په تفاهم کي د پاکستان په نوم د جلا هیواد په جوړیدو اصرار کاوه ، د مولانا ابوالکلام ازاد په کتاب " India Wins Freedom " یاني هند ازادي وګټله کي په دغه اړوند داسي اشاره شوي ، " یو هیواد د مذهبي مفکوري په اساس نه جوړیږي که داسي واي نو ولي ۲۱ عربي هیوادونه یو هیواد نه ده ، او وړاندوینه کوم چي د پاکستان په نوم کوم هیواد تشکیل کیږي ، ډیر ژر به سره وپاشل شي " هغه وو چي ۲۱ کاله وروسته د " شرقي پاکستان " سفر تر بنګله دیشه پاي ته ورسید او د مصنوعي پاکستان د څلورو شګلنو ستنو یوه ستنه ونړیده ، د نیمي وچي له ویش او پاکستان له جوړیدو وروسته د غربي پاکستان حاکمي طبقي چي برتانوي ښکیلاکګرو روزلي او قدرت ته رسولي وه په " شرقي پاکستان " اوسني بنګله دیش ، صوبه سرحد اوسنۍ خیبرپښتونخوا ، بلوچستان او سینده کي د خپلو ګټو او ظالمانه پالیسیو او مقرراتو د عملي کولو په خاطر د فرهنګي ښکیلاک ناروا هڅي پیل کړي له هغي جملي د پاکستان په دواړو غربي او شرقي برخو کي یواځي د اردو ژبي رسمي کول او په تعلیمي ، فرهنګي چارو کي تعمیم کول وو، محمدعلي جناح او وروسته د دغه هیواد لومړني صدراعظم لیاقت علي خان د بنګالي ژبي له په رسمیت پیژندلو څخه په سرټمبه ګۍ انکار وکړ همدا ډول ئي په پښتونخوا او بلوچستان کي په مورنۍ ژبو د تعلیم او

تدريس ، په دفترونو، او دولتي ادارو کي دا حق ونه مانه ، د موضوع په تړاو د اردو ژبي جسارت اخبار ليکلي ، " په ۱۹۴۸ م کال محمدعلي جناح د " شرقي پاکستان " مرکز ډاکي ته ولاړ هلته ئي په پوهنتون کي محصلانو ته په خطاب کي وويل ، وروسته له دي به په غربي او شرقي پاکستان کي اردو رسمي ژبه وي " د محصيلينو له منځ څخه يوه ځوان محصل چي هغه شيخ مجيب الرحمن وو پورته شو او په لوړ اواز ئي چيغه کړه چي نهي ، نهي ، نهي " ياني دا د منلو نه ده ، د بنګله ژبي د رسميت پيژندلو او خپلواک هيواد لپاره د بنګال د خلکو مبارزه له همدغي ورځي د شيخ مجيب الرحمن ، مولانا بهاشاني او نورو لخوا په ټينګ عزم او سرښندونکي اراده پيل شوه ، همدا ډول د ډاکه په ښار کي د محصلانو لخوا د بنګله ژبي د رسميت پيږندلو مظاهري د يادولو وړ دي له هغي جملي په ۱۹۵۲ کال د فبروري د مياشتي ۲۱ نيټه تاريخ جوړنکي مظاهره وه چي د ډاکي د ښار خلک ئي کلک ملاتړ او همغږی ته راووتل ، د فبروري ۲۱ پراخه مظاهره د پوليسو او محصلانو ترمنځ په قهرجن تاوتريخوالي او خشونت واوښته چي د امنيتي ځواکونو لخوا ۳ نفره محصلان ووژل شول ، د دريو نفرو شهادت او د ايـــکوشي يا ۲۱ تم فبروري حادثي خلک سخت په قهر کړل او له محصلانو او استادانو سره په همغږی کي د بنګله ژبي د رسميت پيژندلو لپاره راووتل ، د بنګله ديش خلکو د مورنی ژبي او خپلو قانوني حقونو د حاصلولو لپاره چي تصميم نيولي وو په اسانی سره برياليتوب ته نه دي رسيدلي بلکه وروسته د فبروري له ۲۱ نيټي ، ۱۹۵۲ مظاهري او قهرجن تاوتريخوالي به هرکال ، هره مياشت او هره هفته مظاهرو او لاريونونو ته راوتل د بنګله ديش او سيمي د ډله ايزو رسنيو د رپوټونو په استناد د غربي پاکستان پوځي استبلشمنټ او استخباراتي کړيو د جنرال ټـــکاخان او نورو جنرالانو په مشری داسي وژني ، جنايت او جينوسايد کړي چي ابعاد ئي د هټلري او نازيانو له جنايتونو څخه کم نه وو ، د بنکله ديش ولس دغه جنايت ته په خپل هيواد کي هــــلوکاسټ او جنرال ټکاخان ته د بنګال قصاب وائي او هم د پاکستان له مسلط اشرافيت څخه د عفوي مطالبه کوي ، د پوځيانو ، استخباراتي کړيو او د دوي د البدر ، الشمس د قتل د ډلکيو چي په جماعت اسلامي پوري تړلي وي غيرانساني کړنو او وژنو ، د مورنی ژبي د رسميت پيژندلو او خپلواکی لپاره د بنکله ديش د خلکو تصميم او ټينګ عزم ونه لړزاوه ، او لکه څنګه چي د افغانستان لومړني جمهور رئيس مرحوم محمد داود خان په ۱۳۵۲ هـ ش کال د سرطان په ۲۶ نيټه وروسته د کودتا له کاميابی څخه پخپله لومړنی راديوئي پيغام کي وويل (... تصميم شرط اول موفقيت است) د بنګله ديش خلک هم وروسته له نه ستړي کيدونکو مظاهرو ، جګړو ، سرشندنو او اتلوليو د ۲۱ فبروري يا ايکوشي تصميم چي نيولي وو د بنګله ديش د عوامي ليګ ګوند په مشری په ١٦ د دسمبر د مياشتي ، ۱۹۷۱ م کال حاصل او په دغه نيټه د " شرقي پاکستان " لنډ سفر تر بنګله ديش پوري پاي ته ورسيد ، په پورتنی نيټه د پاکستان ۹۳۰۰۰ پوځي پرسونل له خپلو وسلو او تجهيزاتو سره د شرقي زون د قوماندان تورنجنرال اميرعبدالله خان نيازي په مشری د بنګله ديش د مکتي بهاني ازادي غوښتونکو مبارزينو او د هندي قواوو قوماندان تورنجنرال جګجيت سنګهـ اروړا ته په شرمندګی تسليم شول په دغه برياليتوب نه يوائي بنګالي ژبه رسمي شوه بلکه د نړی په نقشه کي بنګله ديش يو خپلواک هيواد شو ،

۲۱ فبروري نيټه د مورنی ژبي د نړيوالي ورځي نوښت او پراوونه :

د مورنی ژبي د نړيوالي ورځي نوښت او ابتکار د بنګله ديش وو ، د کاناډا د وانکوور د ښار بنکله ديشي اوسيدونکو ، رفيق الاسلام او عبدالسلام د ۱۹۹۸ م کال د جنوري د مياشتي په ۹ نيټه د ملګرو ملتو د سازمان سرمنشي ښاغلي کوفي عنان ته په يوه ليک کي وليکل چي د نړی ټولو مورنيو ژبو ته د درناوي او خدمت په خاطر دي په نړيواله کچه يوه ورځ معلومه او هرکال دي ولمانځل شي دوي په خپل ليک کي ۲۱ فبروري ۱۹۵۲ د ډاکي د ښار د مظاهرو او تاوتريخوالي په نتيجه کي د وژلو او زخمي کيدو حادثي ته په اشاري سره همدغه نيټه چي په بنګالي ژبه کي ايکوشي

ورته وائي وړانديز کړي وه ، همدارنګه پورتني وړانديز د بنګله ديش پارلمان ته هم معرفي او د حکومت لخوا د يونيسکو سازمان ته د ارزوني لپاره وړاندي شو په پاي کي د يونيسکو د سازمان په ۳۰ عمومي اسمبلی کي د رايو په اتفاق د ۱۹۹۹م کال د نوامبر د مياشتي په ۱۷ نيټه ، ۲۱ د فبروري د مورنی ژبي د نړيوالي ورځي په نوم تصويب او بيا د ملګرو ملتو په کلني اجلاس کي هم ومنل شوه او اوس هرکال په نړيواله کچه ۲۱ د فبروري د مورنی ژبي د نړيوالي ورځي په نوم په ټولو هيوادو کي تجليل کيږي ،

ژبه د انساني پرګنو په سرلوړی ، پرمختيا او سوکالی کي مهمه ونډه لري ، د زماني په تيريدو بشري ټولنو د خپلو خپلو ځمکنيو ، ولي ځواکمنو بريدونو په ترڅ کي د ژبي د خپراوي او کره والي هلي ځلي کړي دي ، چي پښتون ولس هم په وار وار له ډيرو ستونزو سره سره په دي هکله يو څو ګامونه اخيستي خو ارواښاد پوهاند علامه عبدالشکور رشاد صاحب ويلي چي (پښتو له دربارونو څخه شړل شوي او د پاچاهانو له حرم سرايونو څخه راويستل شوي ژبه وه او خلکو هم د دي ژبي په زده کړه کي منصبونه ، دندي ، درباري رتبي او رسمي قبولونه نه ليدل ، نو ځکه ئي دي ژبي ته توجه نه ده کړي ، پوهاند رشاد صاحب ادامه ورکوي چي د ژبي او ادب د پرمختګ لپاره يوه د خلکو او بله د دولتونو پاملرنه ده ، که دولتونه پاملرنه ونه کړي هلته د ژبي ، کلتور او ادب د خپراوي ، پراختيا او ودي امکانات شنډيږي ، د ولس په قوت ، زور او همت به ژبه څه نا څه پراختيا وکړي ، خو هغه به داسي منظم پروګرامونه ونه لري لکه له دولت سره چي وي ، زه داسي فکر کوم که د افغانستان دولت د پښتو ژبي د شتمنی لپاره مؤثر قدمونه واخلي نو هغه وخت به پښتو له سيالانو سره سياله ژبه شي) خپله ليکنه د جهاني صاحب په دي شعر پاي ته رسوم :

(بيا شملي شولي زيندی د شمله ورو <> بيا د پيغلو په لمنو کي لمبي دي /
پښتنو بيری ډوبيږي ړغ مي اوری <> ړغ مي اوری پښتنو بيری ډوبيږي)

ټـــــــولو هــيـــوادوالو ته د مورنی ژبي د نړيوالي ورځي مبارکي وايم ، اميرګران .